

Xogade

XADREZ

XOGOS GALEGOS DEPORTIVOS EN IDADE ESCOLAR

XADREZ NA ESCOLA

XUSTIFICACIÓN:

Esta unidade didáctica está pensada para alumnos de 2.º de primaria.

Con esta actividade preténdese introducir os/as nenos/as no coñecemento do xogo do xadrez, como forma lúdica de desenvolver a propia personalidade e os hábitos persoais de autodisciplina, concentración e xogo limpo, así como no gozo dunha práctica deportiva que exercita todas as súas capacidades mentais.

POR QUE?

- É un deporte que estimula o enorme valor educativo de saber gañar e perder, e que a motivación aparece de forma case espontánea.
- O xadrez desenvolve a axilidade mental e mellora as habilidades psicosociais tales como a concentración, a intuición, a creatividade, a capacidade de síntese e a memoria.
- Así mesmo, nos estudos realizados por expertos en psicoloxía, o xadrez estimula, desenvolve e disciplina a intelixencia afirmando que non existe ningún outro deporte-ciencia-xogo que se aproxime tanto á lóxica pura e á dedución propias do pensamento moderno. Este simple feito dálle un enorme valor educativo ao xadrez.
- Tamén se ten a satisfacción de axudar a alumnos con problemas tantos físicos como psíquicos a integrarse a través deste deporte nun grupo que non o discriminará e que lle vai facer sentir cómodo nun ámbito xadrecístico e social.
- O xadrez é un deporte onde non existe diferenza entre homes e mulleres, e fomenta a educación para a igualdade.
- Existe unha opinión contrastada e xeneralizada de que o xadrez constitúe un magnífico exercicio formativo.
- Ao mesmo tempo, é unha actividade que pode practicar en familia, xa que a idade non é significativa na actividade.
- Como complemento a estas razóns, cómpre dicir que o xadrez se recomenda como materia nos plans de estudos da educación primaria e secundaria pola

UNESCO. Proba disto é a moción que desde o Senado se lle presentou ao Goberno para introducir o xadrez como materia optativa en 1995.

OBXECTIVOS:

- Familiarizarse cos aspectos formais do xogo: coñecer o taboleiro e as pezas.
- Profundar nos requisitos funcionais do xogo: regulamento, normas, quenda de xogo, tempo etc.
- Desenvolver os pre-requisitos para xogar no futuro ó xadrez cunha base sólida: estruturación espazo-temporal, orientación espacial, memoria, etc.
- Espertar o interese cara ao xadrez.
- Gozar co xogo.
- Estimular o desexo de aprender.
- Concienciar o respecto ás normas.
- Adoptar actitudes deportivas. Aprender a gañar e a perder.
- Tomar decisións propias con criterio.
- Desenvolver a concentración, a memoria e a creatividade do alumno.
- Adquirir hábitos de silencio.

CONTIDOS

- O taboleiro. As casas, as filas, as colunas, as diagonais e a colocación. Xogadores, nomes e cores de peóns e pezas.
- Movemento e captura dos peóns, alís, cabalos, torres, dama, e rei
- Valor das pezas
- Xaque e xaque mate.
- Sentido da orientación: arriba, abaixo, esquerda, dereita, centro e lado. Práctica dos movementos: peón, torre, alfil, dama, rei e cabalo.
- Afección polo xogo e as actividades en grupo.
- Interese polo coidado e colocación do material.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Avaliación inicial: débese valorar a característica do grupo? tanto situación social, a diversidade... Dos recursos dispoñibles e os espazos dispoñibles.

Avaliación continua: durante a realización das actividades ir vendo o progreso de cada un dos membros do grupo, a súa participación e interese.

Avaliación final: valoración do grao de consecución dos obxectivos marcados inicialmente, da participación dos alumnos e do papel do profesor.

TEMPORIZACIÓN

Cada sesión de 50 minutos.

Sesión 1: pequena historia introdutoria, taboleiro e peón.

Sesión 2: repaso peón e torre.

Sesión 3: repaso sesión 2 e alfil.

Sesión 4: repaso sesión 3 e dama.

Sesión 5: repaso sesión 4 e rei.

Sesión 6: repaso sesión 5 e cabalo.

Sesión 7: repaso sesión 6, valor das pezas e xaque.

Sesión 8: repaso sesión 7, xaque mate.

METODOLOXÍA

Propónse a alternancia entre os estilos de ensino máis directivos e outros máis democráticos, segundo o obxectivo de cada sesión. A metodoloxía axustarase ás idades, xa que os nenos e nenas experimentan unha evolución non só pola súa idade e maduración senón tamén na súa capacidade de adaptación ao sistema.

Así, combinaranse actividades grupais, máis lúdicas, con outras individuais máis directivas, e con máis frecuencia o traballo en pequenos grupos ou parellas.

As actividades introdutorias serán xeralmente máis globais e as actividades propias do contido xadrez serán máis específicas e individualizadas. Así, preténdese adaptar o contido ás posibilidades reais de cada neno/a, e non ao revés.

Combinaranse así mesmo as tarefas nas que o/a neno/a crea materiais, historias etc. con outras máis expositivas nas que o docente explica un contido.

Dentro das posibilidades de cada un, o material escollido fomentará a creatividade e a socialización dos integrantes de cada grupo, pondo especial énfase na creación de dinámicas de grupo e sentimentos de pertenza.

AVALIACIÓN

Para a avaliación da actividade expóñense 3 aspectos:

- Avaliación do proceso de ensino aprendizaxe: este avaliarase a través de actividades de síntese e do rexistro sistemático do efecto que producen as distintas actividades propostas, o grao de consecución dos obxectivos, a medida en que se adquiren os contidos ou a idoneidade das distintas metodoloxías empregadas.
- Avaliación do/da alumno/a: realizarase un seguimento individual do progreso do/da alumno/a, e valorarase non só o seu nivel de xogo ou coñecementos, senón o desenvolvemento dos distintos factores e hábitos que condicionarán no futuro a súa evolución no xogo. No caso de participar na competición escolar, esta será tamén un medio de avaliación do progreso do alumno, e un marco oportuno para levar á práctica as aprendizaxes e hábitos que se adquiriron.
- Avaliación do docente: que realizará un autorregistro das estratexias empregadas, as metodoloxías postas en práctica, a retroalimentación que proporciona etc.

RECURSOS

1. Precisaranse os seguintes materiais:
2. Folios, lapis, tesoiras e material escolar en xeral.
3. Xogos de pezas e taboleiros (un cada dous/dúas alumnos/as).
4. 1 Taboleiro mural con pezas.
5. Fotocopias.
6. Xogos educativos.
7. Un cartafol do alumno para gardar os materiais utilizados.

ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

O xadrez é un deporte sen barreiras físicas, é un deporte integrador nese sentido. O profesor debe ter en conta, as capacidades mentais de cada un dos seus alumnos, tanto para aqueles que teñen dificultades para reter conceptos novos, como tamén para os que teñen unha gran facilidade.

SESIÓNS.

8 sesións, cada unha delas de 50 minutos.

O número de sesións (8-12), respectará o seguinte modelo de sesión:

Cando se pon anexo número de páxina é do libro que se toma como referencia e é o libro xadrez para todos, que todo o mundo pódese descargar o pdf en http://www.fegaxa.org/fotos/1260378301_b1yk.pdf e que se atopa nas bibliotecas dos centros educativos de Galicia.

SESIÓN: 1

OBXECTIVOS:

- Introducir o alumno nas orixes do xadrez.
- Familiarizalos co taboleiro: diagonal, columna, fila e colocación.
- O nome das pezas.
- Aprender o movemento e captura do peón.

CONTIDOS:

- O taboleiro.
- Os conceptos de diagonal, fila e diagonal.
- Nome da peza.
- O peón.

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
	Coñecer os orixes do xadrez		Páxina 4
	Familiarizarse co taboleiro		Páxina 5-7
PARTE PRINCIPAL	Familiarizarse cos nomes e a colocación das pezas		Páxina 8-12
	O movemento do peón		Páxina 14
	A captura do peón		Páxina 18
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS	Reforzar coñecemento sobre o peón	Partidas de peón judoka	Páxina 17

SESIÓN: 2

OBXECTIVOS:

- Reforzar os coñecementos adquiridos nas sesións anteriores.
- Aprender o movemento e a captura da torre.

CONTIDOS:

- Repaso sesión anterior.
- A torre. Movemento e captura.

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN REPASO	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
		Partida de repaso do movemento	Páxina 23
	Repasar o movemento do peón		Páxina 22
	Repasar a captura do peón		
PARTE PRINCIPAL			
	Coñecer movemento da torre		Páxina 28
	Aprender como capturar a torre		Páxina 29 e 30
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS			
	Reforzo coñecementos adquiridos		Páxina 34
			Partida de peóns e torres contra peóns e torres

SESIÓN: 3

OBXECTIVOS:

- Reforzar os coñecementos adquiridos nas sesións anteriores.
- Aprender o movemento e a captura do alfil.

CONTIDOS:

- Repaso sesión anterior.
- O alfil e o movemento e captura.

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN REPASO	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
	Repasar o movemento do peón		Partida de peóns e torres .
	Repasar o movemento da torre		
PARTE PRINCIPAL			
	Coñecer movemento do alfil		Páxina 36, 37
	Aprender como captura os alfís		Páxina 38
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS			
	Reforzo coñecementos adquiridos		
			Partida de peóns, alfís e torres contra peóns, alfís e torres

SESIÓN: 4

OBXECTIVOS:

- Reforzar os coñecementos adquiridos nas sesións anteriores.
- Aprender o movemento e como captura a dama.

CONTIDOS:

- Repaso sesión anterior.
- A dama. O movemento e a captura.

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN REPASO	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
			Páxina 41
	Repasar as pezas coñecidas		
			Páxina 42
PARTE PRINCIPAL			
	Coñecer movemento da dama		Páxina 44
	Aprender como captura a dama		Páxina 46
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS			
	Reforzo coñecementos adquiridos		Partida de dama contra 8 peóns.
			Partida de peóns e damas contra peóns e damas.

SESIÓN: 5

OBXECTIVOS:

- Reforzar os coñecementos adquiridos nas sesións anteriores.
- Aprender o movemento e como captura o rei.

CONTIDOS:

- Repaso sesión anterior.
- O rei. O movemento e a captura.

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN REPASO	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
			Anexo 50
	Repasar as pezas coñecidas		Partida damas contra oito peóns
PARTE PRINCIPAL			
	Coñecer movemento do rei		Páxina 59 60 e 63
	Aprender como captura o rei		Páxina 61
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS			
	Reforzo coñecementos adquiridos		Páxina 66
			Partida de peóns e rei contra peóns e rei.

SESIÓN: 6

OBXECTIVOS:

- Reforzar os coñecementos adquiridos nas sesións anteriores.
- Aprender o movemento e como captura o cabalo.

CONTIDOS:

- Repaso sesión anterior
- O rei. O movemento e a captura.

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN REPASO	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
			Partida con todas as pezas que coñecemos
	Repasar as pezas coñecidas		
PARTE PRINCIPAL			
	Coñecer movemento do cabalo		Páxina 52
	Aprender como captura o cabalo		Páxina 53 e 54
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS			
	Reforzo coñecementos adquiridos		Páxina 58 exercicio b
			Partida de peóns e cabalos contra peóns e cabalos

SESIÓN: 7

OBXECTIVOS:

- Reforzar os coñecementos adquiridos nas sesións anteriores.
- Aprender o movemento e como captura o cabalo.

CONTIDOS:

- Repaso sesión anterior.
- Valor das pezas.
- Xaque. Que é?

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN REPASO	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
			Partida con todas as pezas
	Repasar as pezas coñecidas		
PARTE PRINCIPAL			
	Coñecer o valor das pezas		Páxina 70, 72
	Aprender o concepto de xaque		Páxina 106
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS			
	Reforzo coñecementos adquiridos		Partida gaña o que dea 3 xaqes.

SESIÓN: 8

OBXECTIVOS:

- Reforzar os coñecementos adquiridos nas sesións anteriores.
- Coñecer que se pode facer contra un xaque.
- Aprender que é o xaque mate.

CONTIDOS:

- Que posibilidades hai contra un xaque?
- Xaque mate.

DESENVOLVEMENTO DA SESIÓN			
INTRODUCCIÓN REPASO	OBXECTIVO	EXERCICIO	DEBUXO EXPLICATIVO DA ACTIVIDADE
			Partida gaña o que dea 3 xaqes.
	Repasar coñecementos previos		
PARTE PRINCIPAL			
	Coñecer que se pode facer contra un xaque		Páxina 108. 110 112
	Aprender o concepto de xaque mate		Páxina 114. 115
POSTA EN PRÁCTICA DOS COÑECEMENTOS			
	Reforzo coñecementos adquiridos		Partida que se gaña os 3 xaqes o có xaque mate.

Biografía: Para realizar esta unidade didáctica :
Xogando ó xadrez. José Antonio González Coto
Apuntes curso de monitores fegaxa. Edda Georgina Beltrán.